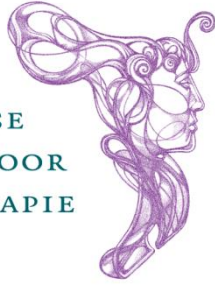

NEDERLANDSE
ACADEMIE VOOR
PSYCHOTHERAPIE

Reader bij Intake-opdracht

Versie 1

Copyright

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, of door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Academie.

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Het ontwikkelingsprofiel	3
3. De ontwikkelingslijnen	5
4. De 10 ontwikkelingsniveaus	6
Bijlage: Matrix Ontwikkelingsprofiel	8

1. Inleiding

Veranderbereidheid en verandervermogen

Hoe goed de relatie tussen de therapeut, counselor of coach en de cliënt ook is, welke technieken de professional ook toepast, uiteindelijk draait het om het gegeven of de cliënt wel of niet verandert. De plaats van verandering zien wij gelegen in de cliënt. Het gaat om het activeren en stimuleren van de zelfhelende en zelfgenezende processen in de cliënt. De wijze waarop je dat doet of technieken uit verschillende richtingen toepast, doet er dus niet zo toe, als de cliënt maar optimaal gefaciliteerd wordt in zijn veranderingsproces. En dat is waar het integratieve gedachtengoed in de kern om draait: KnowHow to Change.

Uit het bovenstaande blijkt dat een cliënt verandervermogen en veranderbereidheid moet hebben wil de begeleiding succesvol zijn. Hetzelfde geldt voor de professional in opleiding. Vandaar dat we in deze intake, via het ontwikkelingsprofiel van Abraham, jou vragen een inschatting te maken van je lerende houding in een nieuwe situatie.

Op basis van het ontwikkelingsprofiel kan een integratieve taxatie gegeven worden van de sterke en zwakke kanten van de eigen persoonlijkheid. Het ontwikkelingsprofiel gaat uit van de veronderstelling dat de meeste gedragingen ontstaan door ervaringen in het verleden. In principe heeft iedere volwassene kenmerken van het kind dat hij is geweest. Het ontwikkelingsprofiel laat zien in welke mate dit het geval is.

Jan Rademaker, Founder & Owner Nederlandse Academie voor Psychotherapie

2. Het ontwikkelingsprofiel

In het gedrag van volwassen mensen zijn bepaalde patronen terug te vinden. In hoeverre denkt, voelt en handelt iemand zoals je bij zijn leeftijd zou verwachten, en in hoeverre wordt gedrag bepaald door 'vroeg' of minder ontwikkelde patronen? Voor hulpverleners, coaches en managers is het belangrijk om inzicht te krijgen in iemands zwakke en sterke kanten.

Het ontwikkelingsprofiel brengt persoonlijkheidskenmerken helder in kaart en er kan een inschatting gemaakt worden van iemands sterke en zwakke persoonlijkheidskenmerken.

Het ontwikkelingsprofiel is gebaseerd op de ontwikkelingspsychologie en op het idee dat elk individu in zijn leven een aantal ontwikkelingsfasen passeert, die in het normale geval verlopen van een onrijp naar een rijp niveau. De fasen worden in het ontwikkelingsprofiel aangeduid als tien ontwikkelingsniveaus: structuurloosheid, fragmentatie, egocentriciteit, symbiose, verzet, rivaliteit, individuatie, verbondenheid, generativiteit en rijpheid. De eerste zes niveaus worden gekenmerkt als onrijpe of disadaptieve niveaus en de volgende vier als late, rijpe of adaptieve niveaus. Zo wordt structuurloosheid, als vroegste niveau, gekenmerkt door lacunes in het psychosociale functioneren en wordt rijpheid, als laatste niveau, gekenschetst als de fase waarin het individu in staat is op een constructieve wijze om te gaan met beperkingen en in het bijzonder de eindigheid van het eigen leven.

Naast deze opsplitsing in niveaus wordt er in het ontwikkelingsprofiel een onderverdeling gemaakt in gebieden waarop de ontwikkeling plaatsvindt: de ontwikkelingslijnen.

Negen ontwikkelingslijnen worden onderscheiden: sociale attitudes, objectrelaties, zelfbeeld, normen, behoeften, cognities, probleemoplossend gedrag (2 lijnen) en overige thema's. In het ontwikkelingsprofiel wordt het gedrag (denken, voelen en handelen) van de volwassene getypeerd door de mate waarin hij bij zijn leeftijd passende adaptieve gedragspatronen heeft ontwikkeld en de mate waarin zijn gedrag wordt bepaald door (bij de kinderleeftijd passende) disadaptieve patronen. In principe heeft iedere volwassene kenmerken van het kind dat hij is geweest. Het ontwikkelingsprofiel laat zien in welke mate dit het geval is (Abraham 1993, 1997).

Een voorbeeld:

Een volwassen man die goed functioneert in zijn werk, heeft veel bevestiging en aanmoediging nodig van zijn partner. Bij onenigheid met collega's reageert hij met mopperen en klagen. Op de lijn 'sociaal gedrag' (zie figuur 1) functioneert hij – vanwege zijn goede werkprestaties – op een adaptief niveau en op de lijn 'relaties' op een disadaptief niveau vanwege zijn afhankelijke opstelling ten opzichte van zijn partner. Zijn probleemoplossend gedrag wordt – vanwege zijn indirecte uiting van zijn boosheid – ook als disadaptief aangemerkt.

ONTWIKKELINGS PROFIEL	SOCIAAL GEDRAG	RELATIES	ZELF- BEELD	NORMEN	BEHOEF- TEN	COGNI- TIES	DENKEN & VOELEN	HANDE- LEN
RIJPHEID								
GENERATIVITEIT								
VERBONDENHEID	x							
INDIVIDUATIE								
RIVALITEIT							x	
VERZET								
SYMBIOSE		x						
EGOCENTRICITEIT								
FRAGMENTATIE								
STRUCTUUR- LOOSHEID								

Figuur 1. Ontwikkelingsprofiel Abraham, R.E. (1997). *Het Ontwikkelingsprofiel, een psychodynamische diagnose van de persoonlijkheid*. Assen: Van Gorcum

3. De ontwikkelingslijnen

3.1 Sociaal gedrag

Het habituele gedrag in het maatschappelijk verkeer.

3.2 Relaties

De betekenis of rol die iemand aan zijn belangrijke anderen of aan anderen in het algemeen toekent.

3.3 Zelfbeelden

Criteria die het gevoel van eigenwaarde bepalen.

3.4 Normen

Een referentiekader voor het beoordelen van de juistheid of wenselijkheid van het eigen gedrag.

3.5 Behoeften

Een verlangen naar iets wat men mist, in het algemeen gepaard gaande met een aandrang dat gemis aan te vullen.

3.6 Cognities

De wijze waarop iemand betekenis verleent aan zijn belevingen.

3.7 Probleemoplossend Gedrag (denken en voelen)

Denken en voelen als reactie op interne of externe stress.

3.8 Probleemoplossend Gedrag (handelen)

Handelen als reactie op interne of externe stress.

4. De 10 ontwikkelingsniveaus

De 6 disadaptieve niveaus:

Structuurloosheid – Fragmentatie - Egocentriciteit – Symbiose – Verzet – Rivaliteit

De 4 adaptieve niveaus:

Individuatie – Verbondenheid – Generativiteit – Rijpheid

00 **Structuurloosheid**

Het ontbreken van basale, algemene menselijke vermogens

Het ontbreken van een referentiekader en/of het ontbreken van bepaalde algemeen menselijke vermogens. Het gedrag wordt bepaald door momentane reacties en is daardoor vaak onvoorspelbaar of chaotisch.

10 **Fragmentatie**

Een gebrek aan innerlijke consistentie

Het gedrag wel gestructureerd, maar is er een gebrek aan innerlijke consistentie. Dat betekent dat er geen verband kan worden ervaren tussen verschillende gedragspatronen, vooral tussen gedragspatronen met een tegenstrijdige affectieve of cognitieve inhoud. De normen die worden gehanteerd zijn intuïtief dat wil zeggen absoluut, onbespreekbaar en vaak ook wisselvallig.

20 **Egocentriciteit**

Onvermogen rekening te houden met de meningen en wensen van anderen

Een overwaardige en/of egoïstische attitude. Het gedrag wordt vooral gekenmerkt door zelfbeperkte cognities met onvermogen iets te onderkennen wat afwijkt van de eigen opvattingen, meningen en behoeften. Bij de beoordeling van wat goed en wat slecht is, refereren deze cliënten vaak alleen aan de bevrediging van hun eigen behoeften, en worden anderen uitsluitend gezien en gewaardeerd als uitvoerders cq. leveranciers in dienst van de eigen behoeftebevrediging.

30 **Symbiose**

Onvermogen om zelfstandig te functioneren

Symbiotisch gedrag wordt gekenmerkt door onvoldoende separatie, een onvermogen om zelfstandig te zijn. De persoon kan niet functioneren als hij zich niet geborgen voelt in de relatie met een belangrijke ander. Dit gevoel van eigenwaarde en ook hun normatieve criteria worden overwegend bepaald door anderen.

40 **Verzet**

Een gebrek aan innerlijke vrijheid

Het centrale thema van het gedrag op het niveau van verzet, is een gebrek aan autonomie. Dit manifesteert zich vaak als een externe machtsstrijd. Maar in feite gaat het om een innerlijke onvrijheid. De persoon heeft zich onderworpen aan normen en waarden die niet of in elk geval niet geheel bij hem passen en rebelleert vervolgens hiertegen.

50 **Rivaliteit**

Onzekerheid over het vermogen om als volwassene te functioneren

Het gedrag op het niveau van rivaliteit wordt gekenmerkt door onzekerheid over de eigen kwaliteiten als volwassen man of vrouw. In het algemeen gaat deze attitude gepaard met overwaardige ideeën over wat een volwassen man of vrouw allemaal moet kunnen. Dat is ook wat wat deze mensen proberen te realiseren. Zij doen dat door het streven zichzelf te

bewijzen in bijvoorbeeld een belangrijke maatschappelijke positie. Het zelfbeeld wordt overwegend bepaald door vergelijking met anderen.

60 Individuatie

Het daadwerkelijk verwezenlijken van eigen strevingen, rekening houdend met de legitieme belangen van anderen

Het centrale thema van het gedrag op het niveau van individuatie is zelfverwerkelijking, het op een eigen-wijze leven, rekening houdend met de bestaande mogelijkheden en de belangen van anderen. Het gevoel van eigenwaarde en de normering van het eigen gedrag worden bepaald door datgene wat betrokkene zelf als juist ervaart. Het individu is in staat tot zelfconfrontatie, het zichzelf beschouwen vanuit een derde-persoonsperspectief. Iemand kan stomme of slechte dingen doen zonder meteen stom of slecht te zijn, overigens zonder de negatieve aspecten van zijn handelen te ontkennen.

70 Verbondenheid

Wederkerige relaties

Hier gaat het om deel zijn van een groter geheel, zonder de eigen persoonlijkheid te verliezen. Dit niveau wordt gekenmerkt door het samenleven met een partner op een voor beide partijen bevredigende wijze. Betrokkene is voor zijn belangrijke anderen ook een belangrijke ander, een maat. Het feit dat personen, gebeurtenissen of situaties gelijktijdig zowel een positieve als negatieve betekenis kunnen hebben, wordt aanvaard. De persoon is in staat zich te verplaatsen in de beleavingswereld van een ander, ook als deze duidelijk afwijkt van die van hemzelf (empathie).

80 Generativiteit

Betrokkenheid bij anderen

Generativiteit impliceert een zich medeaansprakelijk achten voor het welzijn van anderen. Dit manifesteert zich als verantwoordelijkheid voor het functioneren van de samenleving. Anderen die dit nodig hebben, wordt onvoorwaardelijk hulp geboden. Een centrale behoefte is integriteit, het handelen vanuit eigen normen en waarden. Op problemen wordt gereageerd door een planmatig streven de situatie te verbeteren.

90 Rijpheid

Het niet meer van primaire betekenis achten van de eigen persoonlijke belangen

Het gedrag op het niveau van Rijpheid (90) wordt gekenmerkt door decentreren, het niet meer van primaire betekenis achten van de eigen persoonlijke belangen. Daar waar dit nodig is, wordt hulp geboden zonder enig winst oogmerk (altruïsme). In de behoeftebevrediging speelt zingeving, het in een breder context plaatsen van het eigen leven, een belangrijke rol.

Bijlage: Matrix Ontwikkelingsprofiel

ONTWIKKELINGS PROFIEL	1. SOCIAAL GEDRAG	2. RELATIES	3. ZELFBEELD	4. NORMEN
90. RIJPHEID Kenmerkt zich door:	het vrijwillig dragen van maatschappelijke taken en verantwoordelijkheden wanneer het functioneel is	het helpen zonder enig eigen belang waar nodig en mogelijk is	het handelen in overeenstemming met een persoonlijke, evt vage, visie op de zin van het leven wordt beschouwd als belangrijk aspect van de persoonlijkheid	handelen in overeenstemming met persoonlijke visie op betekenis, of zin van leven als beangrijk. aspect van zijn persoonlijkheid
80. GENERATIVITEIT Kenmerkt zich door:	het mede aansprakelijk zijn voor functioneren van de samenleving of het welzijn van anderen in het algemeen	het verlenen op een realistische wijze van onvoorwaardelijke hulp aan een ander die dat nodig heeft	het bijdragen aan het welzijn van anderen of de samenleving wordt beschouwd als belangrijk aspect van de persoonlijkheid	Bij het beoordelen van gedrag is leveren van welzijn aan anderen of samenleving. een belangrijk criterium
70. VERBONDENHEID Kenmerkt zich door:	het uit vrije wil delen van het ADL voor langere tijd, met een zelf gekozen partner, op een voor beide bevredigende wijze	dat de cliënt voor een zelf gekozen belangrijke ander zelf ook een belangrijke ander is	het hebben van wederzijds betekenisvolle relaties worden beschouwd als een belangrijk aspect van de persoonlijkheid	bij het beoordelen van eigen gedrag rekening houden met legitieme belangen van anderen als belangrijk criterium
60. INDIVIDUATIE Kenmerkt zich door:	het in staat zijn tot het verrichten van maatschappelijk relevante activiteiten	het daadwerkelijk rekening houden met de wensen en opvattingen van anderen voor zover dit mogelijk is	het beschouwen van het leven op een wijze die passend is als belangrijk aspect van de persoonlijkheid	gebruik te maken van eigen keuzen van doelen en middelen als criterium bij het beoordelen van het gedrag, rekening houdend met zowel eigen belangen als die van de anderen
50. RIVALITEIT Kenmerkt zich door:	het streven op het verwerven van maatschappelijk aanzien	niet in staat zijn liefde en seksualiteit te integreren	het toekennen van betekenis of waarde aan zichzelf wordt ontleent aan het voldoen aan zijn overmatige idealen	het stellen aan zichzelf van te hoge eisen
40. VERZET Kenmerkt zich door:	Een overmatige strijd voor vrijheid van denken, voelen en handelen	het ervaren van de ander als iemand die hem zijn wil kan opleggen	het toekennen van betekenis of waarde aan zichzelf, wordt overwegend bepaald door de mate waarin aan overmatige algemene normen wordt voldaan	het beoordelen van het eigen gedrag a.h.v. te strenge, rigide en algemene regels
30. SYMBIOSE kenmerkt zich door:	een onvermogen om zelfstandig te functioneren	het volledig ontnemen van zijn emotioneel welzijn aan de betrokkenheid van een ander	het toekennen van betekenis of waarde aan zichzelf dat overwegend bepaald wordt door het oordeel van een ander	dat bij het beoordelen van het eigen gedrag, mening van anderen het belangrijkste criterium is.
20. EGOCENTRICITEIT kenmerkt zich door:	een volstrekt individualistisch optreden	het beschouwen van anderen uitsluitend als uitvoerders van zijn wensen	zich als een superieur wezen te gedragen	het welbewust geen rekening houden met de legitieme belangen van anderen

ONTWIKKELINGS PROFIEL	5. BEHOEFTE	6. COGNITIES	7. DENKEN & VOELEN	8. HANDELEN
90. RIJPHEID Kenmerkt zich door:	het ervaren van het plaatsen van het persoonlijke leven in een bredere context als een belangrijke behoefte	het beschouwen van eigen gedrag en te verduidelijken m.b.v. een abstract referentiekader	het op elkaar afstemmen van onverenigbare elementen om zodoende in staat te zijn belastende gebeurtenissen of situaties het hoofd te bieden	het kiezen van een andere oplossing voor het realiseren van de eigen doelen als een reactie op interne of externe stressoren
80. GENERATIVITEIT kenmerkt zich door:	het ervaren van het leven naar authentieke normen en idealen als een belangrijke behoefte	het onderkennen dat het gedrag van anderen mede bepaald wordt door geslacht, leeftijd, cultuur geloof, sociaal-economische positie	een reactie op interne en externe stressoren en is daarbij in staat om de als ongewenst en onbekend ervaren gedrag inherent aan anderen (sub culturen) te eerbiedigen	het weloverwogen nemen van realistische maatregelen om het eigen functioneren en zondig de situatieve voorwaarden te verbeteren als reactie op interne of externe stressoren
70. VERBONDENHEID Kenmerkt zich door:	het ontlener van bevrediging aan gezamenlijk activiteiten met de partner	het zich verplaatsen in de belevingswereld van de ander	een reactie op interne en externe stressoren en is daarbij in staat om de als ongewenst of onbekend gedrag van een ander te onderkennen, zonder dit gedrag of de ander te devalueren.	het aangaan van een verbond bij het oplossen van interne of externe stressoren
60. INDIVIDUATIE Kenmerkt zich door:	het als bij zich passend ervaren van belangrijke keuzen in het leven	het op een concrete en gedetailleerde wijze beschrijven van het eigen gedrag. Dit te verduidelijken en hoe het eigen gedrag wordt geïnterpreteerd en verklaard wordt door het opnieuw doorleven van de ervaringen die hieraan ten grondslag liggen	een reactie op interne en externe stressoren en is daarbij in staat om de als ongewenst ervaren aspecten van het functioneren te onderkennen, zonder het gevoel van eigenwaarde te verliezen	het in staat zijn de eigen belangen op adequate wijze te behartigen
50. RIVALITEIT Kenmerkt zich door:	de behoeften om in belangrijke mate te zegevieren over anderen	een beleving die affectief beschreven wordt, een overmatig karakter	een reactie op interne of externe stressoren van ontkennen, overdekken projecteren	Een reactie op interne of externe stressoren door het voorwenden van capaciteiten waarmee deze probleemloos worden opgelost
40 VERZET Kenmerkt zich door:	de behoeften om in belangrijke mate macht over anderen te verkrijgen	het opsommen van uiterlijke kenmerken of feitelijke gegevens bij het beschrijven van personen, gebeurtenissen of situaties	dat de interne of externe stressoren door affect isolatie worden weggewerkt (intellectualiseren, rationaliseren)	overmatig of in elk geval ineffectief controleren of door obstructie reageren op interne of externe stressoren
30. SYMBIOSE Kenmerkt zich door:	het overwegend bevredigd worden van behoeften door iets of iemand anders	de wijze waarop het voelen een directe weerslag is van de beleving van de buitenwereld en omgekeerd de beleving van de buitenwereld een directe weerslag is van de verwachtingen die ten aanzien hiervan gekoesterd worden	het reageren op interne of externe stressoren door een relatief intensief en langdurig verlies van betrokkenheid	Zonder meer de confrontatie uit de weg te gaan bij interne of externe stressoren
20. EGOCENTRICITEIT Kenmerkt zich door:	het uitsluitend aandacht opbrengen voor zichzelf	het uitsluitend aan de eigen opvattingen meningen en behoeften refereren	het onderkennen van interne of externe stressoren maar deze niet van toepassing op zichzelf achten	het niet accepteren van de grenzen van de eigen mogelijkheden van situaties bij interne of externe stressoren